

'Policing' in Europese metropolen

Editoriaal

Elke Devroe, Paul Ponsaers en Evelien De Pauw¹

In dit nummer van de Orde van de Dag worden de allereerste resultaten gepresenteerd van het internationaal onderzoeksproject 'Policing European Metropolises', een comparatief project in grote wereldsteden, dat door Prof. Em. P. Ponsaers en Dr. E. Devroe werd opgezet in april 2013. U vindt in dit nummer resultaten voor Londen, Berlijn, Rome, Parijs, Barcelona, Sofia en Amsterdam. We schetsen in deze inleiding het onderzoeksthema, de doelstellingen van dit project, de methode en het procesmatige verloop. In tweede instantie lichten we de verschillende bijdragen kort toe.

INHOUD

1.	Gehanteerde methodologie	2
1.1.	Onderzoeksthema en doelstellingen	2
1.2.	De start	3
1.3.	De centrale onderzoeksvraag	3
1.4.	De opbouw van een analyseschema	4
2.	De bestudeerde metropolen	4
	Referenties	6

1. Gehanteerde methodologie

1.1. Onderzoeksthema en doelstellingen

Het onderzoeksthema van dit internationale project betreft *plural policing*, een evolutie waarbij zich verschillende spelers in de publieke ruimte bevinden die aan *policing* doen, en taken van toezicht, handhaving en controle uitoefenen. Het project viseert in eerste instantie gemeenschapsgerichte politiezorg en daarbij horend het integraal veiligheidsbeleid. Reeds een aantal jaren komen verschillende beroepsgroepen – naast de reguliere politie – in contact met de bevolking, en houden zich bezig met toezicht, handhaving en opsporing van criminaliteit en overlast. Dit project beperkt zich niet tot politie instanties, maar brengt ook de andere instanties in kaart die actief zijn in de betrokken territoria. Het kan dus gaan om lokale/stedelijke politie, maar ook om bovenlokale/nationale/federale politie-eenheden die werkzaam zijn in de betrokken metropolen; 'lichtblauwe' actoren (zoals vaststellers gemeentelijke administratieve sancties en bijzondere opsporingsambtenaren of BOA's), bijzondere (stedelijke, provinciale, landelijke) inspectiediensten, voor zover ze actief zijn in de betrokken grote wereldsteden, private commerciële actoren en instanties en private burgerinitiatieven (bv. *neighbourhood watch*, BIN's en buurtwerking).

Er wordt uitgegaan van een breed *policing*-concept, breder dus dan het politieapparaat alleen. De naam 'Policing European Metropolises' zegt het al, de onderzoekseenheid is de metropool in Europa. Hiermee wordt bedoeld steden met het grootste aantal inwoners, vaak recentelijk geëxplodeerd door een grote toestroom van burgers vanuit andere steden en dorpen in eigen land, of vanuit andere landen. Een lijst met de vijftig grootste steden van Europa werd opgesteld², waaruit een keuze werd gemaakt. De resultaten liggen nu voor in dit tijdschrift. De comparatief-stedelijke invalshoek is uiterst innovatief, met een uniek uitgangspunt, namelijk het aggregatieniveau van de grote stad. Er is divers wetenschappelijk onderzoeks-

1. **Elke Devroe**, associate professor, Instituut voor Bestuurskunde, Universiteit Leiden.
Paul Ponsaers, prof. dr. emeritus hoogleraar Criminologie, Universiteit Gent, voorzitter Centrum voor Politiestudies.
Evelien De Pauw, onderzoekster verbonden aan het Expertisecentrum Maatschappelijke Veiligheid, VIVES.
2. De grootste metropolen in Europa zijn, in volgorde van grootte: 1 = Londen

(VK), 2 = Berlijn (Duitsland), 3 = Madrid (Spanje), 4 = Rome (Italië), 5 = Parijs (Frankrijk), 6 = Hamburg (Duitsland), 11 = Barcelona (Spanje). Sofia (Bulgarije) staat op de 14de plaats en Amsterdam (Nederland) op de 23ste plaats. Bijdragen voor de steden in cursief zijn in dit tijdschrift aanwezig. Het valt op dat Brussel niet in de lijst van de vijftig grootste steden in Europa voorkomt.

materiaal beschikbaar waarin landen werden vergeleken (Brodeur, 1999; Bayley & Shearing, 2001; Bowling & Sheptycki, 2012; Brogden & Nijhar, 2005; Jones & Newburn, 2006; Loader, 2000; Lemieux, 2010; Nelken, 2011; Terpstra, Stokkom & Spreeuwiers, 2013), comparatief onderzoek naar het veiligheidsbeleid in steden echter staat nog in zijn kinderschoenen.

Het uitgangspunt van dit project was de historische constatering dat een lokale (gemeentelijke) politie in het verleden steeds het sterkst verankerd was in grootstedelijke contexten (Ponsaers, 2001). We vroegen ons af in welke mate de lokale politie nog steeds aanwezig is in Europese metropolen en hoe deze politieke realiteit verbonden is aan de opkomst van andere actoren binnen het brede veiligheidsveld (*‘plural policing’* genoemd). De vraag rijst hierbij in welke mate de toenemende fragmentering enerzijds en de groeiende verbondenheid tussen diverse *policing*-actoren anderzijds deze historisch-geografische verankering al dan niet hebben getransformeerd. Het doel was om een beter inzicht te krijgen in de *‘geohistorische aanpak’* (Edwards & Hughes, 2005, 2012; Edwards, Hughes & Lord, 2013) bij de vergelijking van veiligheidsbeleid in Europese metropolen aan de hand van empirisch materiaal. Een belangrijke vraagstelling, die zonder afbakening van de methode en de steden, zonder antwoord zou blijven.

Een andere doelstelling was om evoluties achter trends in *plural policing* op het spoor te komen, en te bestuderen of hierin bepaalde patronen te ontdekken zijn (bv. landen en steden ‘in transitie’, steden met een kenmerkende politieke geschiedenis). Contextualisering van de inventaris was steeds de meer ambitieuze doelstelling achter dit project, wat verder gaat dan het puur beschrijvende. Zo was het de bedoeling patronen van samenwerking en *‘netwerking’* (Neal, 2013) tussen deze diverse actoren te onderzoeken, met specifieke aandacht voor complementariteit, dan wel competitiviteit. En op basis van de analyse – zij het slechts gedeeltelijke – verklaringselementen aan te reiken.

1.2. De start

De piloten van dit project, prof. P.Ponsaers en E. Devroe, bouwden een ‘stap voor stap’-methode op, waarbij diverse andere onderzoekers bij de werkzaamheden werden betrokken. In de eerste fase werden, in de loop van de maanden april tot en met juni 2013, bijeenkomsten georganiseerd met Belgische onderzoekers, die werden uitgenodigd een reflectie te geven op het onderzoeksthema, de haalbaarheid van het project te evalueren en hun bereidheid te tonen om een stad onder de loep te nemen. Het was van bij het begin de bedoeling ‘duo’s’ te vormen, waarbij één Belgische of Nederlandse onderzoeker contacten zou zoeken in de stad onder studie – een plaatselijk (native) correspon-

dent – die bereid werd gevonden om samen de bijdrage te schrijven.

Bij het zoeken naar mogelijke buitenlandse coauteurs werd de lijst van de leden van de Europese Working Group on Police van de European Society of Criminology geraadpleegd. Ook werd contact gezocht met de Working group of police chiefs van *‘Capital Cities in Europe’*, met het GERN-netwerk (Groupe Européen des Recherches sur les Normativités) en met Cepol, om te bestuderen in hoeverre lokale korpschefs ondersteuning zouden kunnen bieden bij de dataverzameling. De deelname aan het project, de verzameling en de analyse van het empirisch materiaal in de steden werd niet steeds gehonoreerd, omdat voor dit project vooralsnog geen externe onderzoeksfondsen werden aangevraagd. De eerste fase in dit project moest op vrijwillige basis gebeuren. De auteurs van de diverse bijdragen werkten enthousiast mee, wat niet alleen een kritieke succesfactor was voor dit resultaat, maar een opmerkelijk resultaat *an sich* genoemd kan worden, wat getuigt van het nut en het geloof in een dergelijke onderzoeksonderneming.

De volgende doelstelling lag erin de diverse praktijken van *community policing* in de steden, en dan meer in het bijzonder de pijlers ‘partnership’ en ‘betrokkenheid met de bevolking’ concreet empirisch gestalte te geven, waarbij men zou kunnen concluderen dat er niet één wijze is om aan *community policing* te doen, maar vele. De uiteindelijke bedoeling van het project was om vanuit comparatief oogpunt de geformuleerde onderzoeksvraag te beantwoorden.

1.3. De centrale onderzoeksvraag

Na deze eerste informatierondes en het noteren van de bereidheid aan dit project mee te werken, werd de centrale onderzoeksvraag afgelijnd. Die luidt: *‘In welke mate bestaat in de Europese metropolen (nog?) een lokale politie en op welke wijze is die verbonden met andere policing-actoren?’* Een achterliggende veronderstelling hierbij is de (mogelijke) tendens naar centrale sturing op andere beleidsniveaus dan de stad. De fundamentele probleemstelling behandelt de mate van sociale controle op burgers. We stellen ons hierbij de vraag of het niveau van sociale controle in Europese metropolen de afgelopen jaren een hoger dan wel een lager niveau bereikte en in welke vorm zich dat dan veruitwendigt.

Deze vraagstelling impliceert enerzijds een morfologische inventarisatie van diverse actoren, maar ook een historische benadering. De onderzoeksresultaten zouden niet alleen het patchwork van gefragmenteerde bevoegdheden en lijnen van interactie tussen verschillende actoren moeten blootleggen, maar ook *best practices* kunnen opleveren voor *plural policing* in eigen land. Bovendien zou transparantie in de bevoegdheidsverdeling tussen private veiligheidsactoren en

publieke politie een empirisch licht kunnen werpen, niet alleen op diverse praktijken in verschillende steden, maar ook op problematieken van legitimiteit en *accountability*.

1.4. De opbouw van een analyseschema

Een heel belangrijke methodische stap in het proces was de opbouw van een analyseschema, met het oog op het verhogen van het comparatieve karakter. Dit schema stelde alle auteurs in staat om, met oog voor maatwerk en zonder de plaatselijke situatie uit het oog te verliezen, op zoek te gaan naar soortgelijke gegevens in de verschillende steden, zodat een besluitende vergelijking, zoals die achteraan in dit nummer wordt aangeboden, mogelijk werd.

Het schema was niet bedoeld als keurslijf of als structuur voor de diverse bijdragen; wel kon het dienen als kader voor de gemeenschappelijke interesse. De geschiedenis en de huidige situatie van elke metropool is zo verschillend, dat dit schema alleen maar gehanteerd kon worden als gestructureerde bril om die werkelijkheid te beschrijven enerzijds en anderzijds als gemeenschappelijk kader om een analyse van enkele vooraf omliggende concepten (zoals lokale politie, private veiligheidszorg, *plural policing*, fragmentering, rol van de burgemeester) in elke bijdrage terug te vinden. Het schema voorzag in een aantal belangrijke interessedomeinen (topics) die voor elke stad geanalyseerd zouden kunnen worden, namelijk:

- *Topic 1. Situatieschets van de stad*
Korte voorstelling van de metropool onder studie met aandacht voor demografische, geschiedkundige, sociaal-politieke, criminaliteits-, technologische- en infrastructurele gegevens. Vragen zoals ‘Wat zijn drijvende krachten achter veranderingsprocessen?’; ‘Wat is de rol en de positie van de burgemeester?’; ‘Wat zijn centrale beleidsvragen?’; ‘Welke fenomenen zijn prioritair?’ en ‘Zijn er migraties in de stad?’ kunnen in deze eerste topic een antwoord vinden.
- *Topic 2. Aanwezigheid van lokale (stads)politie en haar diverse (lokale maar ook regionale en nationale) componenten*
In deze topic komt zowel de organisatie als de geschiedenis van de verschillende politiediensten die in de stad werkzaam zijn, aan bod. Er wordt aandacht gegeven aan politiedichtheid in de stad en aan lokale, regionale of nationale sturing. Niet alleen de bevoegdheidsstructuur (wie betaalt voor wie?) is hierin van belang, maar ook de netwerking tussen burgemeester, lokale, regionale en nationale overheden en andere beleidspartners. Vragen zoals ‘Zijn deze actoren verantwoordelijk voor meldingen vanuit de bevolking?’; ‘In welke mate zijn ze gericht op preventie?’; ‘Hoeveel blauw is er op

straat?’ en ‘Zijn er nationale normen voor hun aantal en welke taken kregen ze toebedeeld?’ komen aan bod. Ook aandachtspunten over de wijk worden behandeld. Het gaat om vragen zoals: ‘Hoe zijn de politiecommissariaten verdeeld over de wijk?’; ‘Zijn er specifieke wijken in de stad (achterstelling, problemen)?’ en ‘Wat betekent een wijk in het politiejargon?’.

- *Topic 3. De aanwezigheid van andere geüniformeerde (lichtblauw) publieke toezichthouders werkzaam in het veiligheidsdomein in de publieke ruimte van de stad.*

In deze topic wordt de aanwezigheid van geüniformeerd toezichtspersoneel, andere dan politie, onder de loep genomen. Het kan hier gaan om stewards, stadswachten, gemeentelijke administratieve sanctie-vaststellers, parkwachters enzovoort. De historische dimensie is van belang: ‘Hoe kwamen deze beroepen tot stand?’; ‘Is het ontstaan van deze diensten een gevolg van nationale of van lokale wetgeving?’; ‘Waar zijn deze toezichthouders aanwezig?’; ‘Uitsluitend in de publieke ruimte, of ook in semipublieke ruimte zoals scholen, recreatieparken en parkings?’; ‘Kunnen ze criminaliteit en overlast vaststellen?’ en ‘Aan wie rapporteren ze dan (aan de burgemeester of aan het parket)?’ Ook hier is de dichtheid belangrijk, en de relatie met de bevolking.

- *Topic 4. De aanwezigheid van bijzondere inspectiediensten in de stad, hun bevoegdheden, organisatie en takenpakket.*
- *Topic 5. De aanwezigheid van specifieke private veiligheidsactoren werkzaam in het veiligheidsdomein in de publieke ruimte van de stad, hun bevoegdheden, organisatie en takenpakket.*
- *Topic 6. De aanwezigheid van niet-commerciële initiatieven van burgers (bv. BIN's, buurtwerking).*

De analyse voor elke stad wordt afgesloten met een besluitend hoofdstuk, waarin de verschillende empirische gegevens in hun gemeenschappelijke samenhang worden geanalyseerd.³

2. De bestudeerde metropolen

In dit nummer worden zeven metropolen onder de loep genomen.

In de eerste bijdrage beschrijven **Adam Edwards en Ruth Prins** het strategische *policing*- en criminaliteitsplan voor het hedendaagse Londen. Dit plan, getiteld ‘*Policing and Crime Plan 2013-2016*’ is geïntroduceerd door het Mayor's Office for Policing and Crime (MOPAC), dat sinds januari 2012 de verantwoordelijkheid draagt voor het *policing*- en criminaliteitsbeleid

3. Dit project vond zijn eerste neerslag in het *European Journal of Policing Studies* (Ponsaers et al., 2014), waarin een aantal steden werden besproken.

in de Britse hoofdstad. De auteurs maken een analyse van deze beleidsstrategie aan de hand van de *Urban Regime Theory*. Dit inzicht toont hoe uiteenlopende *governance*-arrangementen op stedelijk bestuursniveau proberen om publieke agenda's en beleid rond criminaliteit te behouden, te ontwikkelen, te hervormen of zelfs te transformeren. De *Regime Theory* stelde de auteurs in staat om de beleidsagenda van het MOPAC te analyseren alsook vragen te formuleren voor verder onderzoek, waarin de case Londen wordt vergeleken met andere Europese metropolen. De kernassumptie onderliggend aan deze analyse is dat het concept 'metropolis' impliceert dat hedendaagse, stedelijke fenomenen zoals criminaliteit en *policing* beschouwd moeten worden als sociale producten die onlosmakelijk verbonden zijn met een omringend wereldwijd systeem van politieke, economische en culturele relaties. Op deze topic gaat deze bijdrage verder in.

Hartmut Aden en Evelien De Pauw bestudeerden het veiligheidsbeleid in *Berlijn*. De bijdrage toont een stad in evolutie: een stad waar het veiligheidsbeleid heel divers werd georganiseerd, vroeger, ten tijde van het IJzeren Gordijn, en nu, als antwoord op een nieuwe Duitse hoofdstad en geglobaliseerde metropool. Deze bijdrage schetst in eerste instantie de historische context en de staatsgeschiedenis, aangezien die een grote invloed heeft gehad op het ontstaan van het veiligheidsbeleid en de organisatie van veiligheid. Het feit dat Berlijn een stadsstaat is, zorgt ervoor dat de veiligheidsarchitectuur in deze stad enigszins verschilt met andere Duitse metropolen. In deze bijdrage beschrijven de auteurs de rollen van verschillende overheden en de werking van verschillende politiediensten evenals de specifieke aanpak die de stad als metropool vereist.

Willy Bruggeman analyseerde de stad *Rome*. Hij omschrijft Italië, en meer in het bijzonder Rome, als de bakermat van een complex politiebestedel. Rome is een stad waarin heel wat verschillende politiediensten actief zijn. Coördinatie ontbreekt meestal, hoewel daar de laatste jaren wel verandering in is gekomen. Na een exploratie van het overheids- en politiesysteem wordt in deze bijdrage vooral nagegaan of de overheid en de politie erin slaagden om aan te sluiten bij de vele veranderingen die in andere hoofdsteden het uitoefenen van de politiefunctie hebben beïnvloed. Daarom wordt eerst gekeken naar de politie in Italië algemeen, om dan de situatie in Rome meer gedetailleerd te benaderen.

Christian Mouhanna en Marleen Easton vertrekken vanuit de radicale transformaties die de privatisering en de pluralisering op het vlak van de politiediensten hebben teweeggebracht in *Parijs*. Deze transformaties zijn volgens de auteurs sterk beïnvloed door de aard van de politietraditie in elke natiestaat. Om dit argument te illustreren, wordt in deze bijdrage een des-

criptieve analyse van *plural policing* in de Parijse metropool gepresenteerd. Als onderdeel van de napoleontische politietraditie in Frankrijk heeft Parijs een unieke politieke en bestuurlijke positie, die een invloed heeft op haar veiligheidsarchitectuur. De stad onderscheidt zich als het meest ontwikkelde voorbeeld van centralisatie en van de wil van de staat om zijn burgers te controleren. Ondanks de zichtbare pluralisering in termen van privatisering is Parijs nog steeds een 'staat' in de staat. De napoleontische traditie die er heerst, 'onderdrukt' in hoge mate niet-commerciële initiatieven van burgers en beïnvloedt de ontwikkeling van gemeentelijke politiediensten en andere openbare geüniformeerde bewakingsdiensten in Parijs.

Amadeu Recasens i Brunet en Paul Ponsaers maakten een analyse van *Barcelona*. De onderliggende vraag van deze bijdrage is of de empirische situatie in Barcelona nu al dan niet afwijkt van de hoofdlijnen zoals gesuggereerd in de algemene pluraliseringstheorie. Het artikel wenst bij te dragen aan de ontwikkeling van een Europese sociologie van stedelijk veiligheidsbeleid en wil ons begrip vergroten in verband met diverse sociale controletheorieën die (in)formaliseren in de publieke ruimte. In deze bijdrage bespreken de auteurs bijgevolg de opeenvolgende economische en politieke golven die de stad transformeerden. Ze hebben een impact gehad op haar veiligheid en politiek. De Catalaanse politierealiteit is het gevolg van het hybride Spaanse grondwettelijk model. Het politiemodel en zijn pluralisering wordt dan ook toegelicht in deze analyse. Vervolgens wordt het stedelijk veiligheidsbeleid besproken dat probeert een antwoord te formuleren op de stijgende onveiligheidsgevoelens in de stad, onder andere door het toenemende toerisme. Een toename van administratieve afhandelingen wordt uitgelicht. Deze bijdrage sluit af met een analyse van de pluralisering van de politiek in de stad.

Elke Devroe en Manol Petrov geven een antwoord op de vraag of de onderliggende Anglo-Amerikaanse veronderstellingen over trends in *plural policing* herkenbaar zijn in het Bulgaarse *Sofia*. Deze bijdrage gaat dieper in op de invloeden van een 'land in verandering' inzake *policing* op het grondgebied van de stad Sofia. De bijdrage beschouwt vooral de studie van de Bulgaarse politieorganisatie in Sofia. Ze gaat na wat de organisatieverdeling is tussen de nationale politie en de lokale politie. Verder bekijken de auteurs of er tegelijkertijd tendensen van fragmentatie en centralisatie te herkennen vallen en tot slot bekijken ze of er tendensen van privatisering te constateren zijn op het publieke domein. Het beantwoorden van deze vragen start met een verkenning van de historische en contextuele achtergrond, zodat inzicht ontstaat in de Bulgaarse realiteit in het algemeen en in die van de stad Sofia in het bijzonder. De organisatie van criminaliteits- en ordehandhaving in Sofia werd onderzocht, gebaseerd op documentanalyse, waarbij de meeste do-

cumenten afkomstig zijn van het Bulgaarse ministerie van Binnenlandse Zaken. De bijdrage sluit af met enkele kritische kanttekeningen bij de tendensen die de auteurs analyseerden betreffende het politieke en private veiligheidsbeleid in Sofia.

Christianne de Poot en Guus Meershoek beschrijven de integrale veiligheidszorg in *Amsterdam*. De kosmopolitische Amsterdamse bevolking heeft specifieke verwachtingen van het bestuur en de politie. Met haar open economie is de stad een aantrekkelijk *meeting point* voor internationale georganiseerde misdaad. Tenslotte heeft Amsterdam in Nederland een bijzondere positie als centrum van publieke opinievorming en dus ook van politiek protest. In deze bijdrage wordt gesteld dat de veiligheidszorg zich naar deze aspecten voegt: een integrale aanpak wordt sinds jaar en dag als noodzaak ervaren. De auteurs beschrijven deze integrale aanpak en de verschillende organisaties en instanties betrokken in de Amsterdamse veiligheidszorg. Hoe de politie haar taak, sinds zij op 1 januari 2013 opging in het nieuwe korps Nationale Politie, uitoefent en de werking van de buurtregisseurs hierbij wordt opgenomen, wordt eveneens in deze bijdrage uitgediept.

Aan het einde van dit nummer wordt – in een algemeen besluit met als titel ‘Enkele markante bevindingen over “policing” in zeven Europese metropolen’, een transversale analyse gemaakt over de zeven metropolen heen door **Paul Ponsaers, Marleen Easton, Tom Van den Broeck, Antoinette Verhage** en **Willy Bruggeman**.

Referenties

- Bayley, D.H. & Shearing, C.D. (2001). *The new structure of policing. Description, conceptualization, and research agenda*. Washington D.C.: National Institute of Justice.
- Bowling, B. & Sheptycki, J. (2012). *Global Policing*. Londen: Sage.
- Brodeur, J.P. (1999). *Comparisons in Policing. An International Perspective*. Brookfield: Avebury Publishing & Co.
- Brogden, M. & Nijhar, P. (2005). *Community Policing. National and International Models and Approaches*. Willan Publishing.
- Devroe, E. (2013). Local political leadership and the governance of urban security in Belgium and the Netherlands. *European Journal of Criminology*, 10 (3): 314-325.
- Edwards, A. & Hughes, G. (2005). Comparing the Governance of Safety in Europe. A Geo-Historical Approach. *Theoretical Criminology*, 9 (3): 345-363.
- Edwards, A. & Hughes, G. (2012). Public Safety Regimes. Negotiated orders and political analysis in criminology. *Criminology and Criminal Justice*, 12 (4): 433-58.
- Edwards, A., Hughes, G. & Lord, N. (2013). Urban security in Europe. Translating a concept in public criminology. *European Journal of Criminology*, 10 (3): 260-83
- Jones, T. & Newburn, T. (red.) (2006). *Plural Policing. A comparative perspective*. Londen: Routledge.
- Lemieux (red.) (2010). *International Police Cooperation. Emerging issues, Theories and Practice*. Willan Publishing.
- Loader, I. (2000). Plural policing and democratic governance. *Social and Legal studies*, 9 (3): 323-345.
- Neal, Z.P. (2013). *The Connected City. How Networks are Shaping the Modern Metropolis*. New York, NY: Routledge, 255 p.
- Nelken, D. (2011). *Comparative Criminal Justice and Globalization*. Ashgate: Farnham.
- Ponsaers, P., Edwards, A., Verhage, A. ² Recasens i Brunet, A. (red.) (2014). *European Journal of Policing Studies*, Special Issue Policing European Metropolises. Antwerpen/Apeldoorn, 2 (1).
- Ponsaers, P. (2001). Reading about ‘community (oriented) policing’ and police models. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 24 (4): 470-496.
- Terpstra, J., van Stokkom, B. & Spreeuwiers, R. (2013). *Who patrols the streets? An international comparative study of plural policing*. Den Haag: Eleven international Publishing.